FÄRGER FÖR KALIX

EN VÄGVISARE FÖR DIG SOM SKALL MÅLA DITT HUS

FÄRGHISTORISK ÖVERBLICK

Trä och putsfasader har målats sedan långt tillbaka. Färgurvalet har, på grund av ekonomi och hållbarhetsaspekter, varit begränsat och haft samma innehåll under flera århundraden och långt in på 1900-talet.

På träfasader har slamfärg och linoljefärg använts. De flesta pigmenten var mineralpigment, s k jordfärger, endast några få pigment var syntetiskt framställda. Ockra, umbra och terra är de viktigaste jordpigmenten. Ockra betecknar gula och bruna pigment, umbra gultonat grå eller gråbruna och terror gulbruna eller rödbruna jordpigment. Gröna och blå fasader var mycket ovanliga ända till 1800-talets slut. När dessa syntetiska pigment började tillverkas var de alldeles för dyra föra att användas på fasader. Det svarta kolpigmentet kimrök gav blågrå färger, som upplevdes som blå mot den i övrigt gulröda färgskalan.

Husen fick sin färg av dessa tillgängliga pigment. Man blandade sällan två pigment men de ljusades upp med vitt eller tonades ned med svart. Jordfärgernas egenskaper gav naturliga begränsningar i kulörthet, vilket gjorde det lättare att kombinera olika färger med varandra till en väl fungerande helhet.

Falu rödfärg var länge den vanligaste färgen för egnahem. Omkring 1930 ändrades synen på traditionen och den vita färgen, som symboliserade det nya och framåtblickande, blev idealet. Den röda färgen förpassades till landsbygdens ekonomibyggnader, medan böndernas boningshus och städernas trähus målades med ljusa oljefärger. Under hela 1930- och 1940-talen målades de flesta nya hus i ljusa färger.

Med funktionalismen blev det vanligt med ljusa, odekorerade och slätputsade fasader. Gråvitt och blekgult var vanliga färger men den gul-röd-bruna färgskalan levde också kvar. Femtiotalets putshus fick ofta färg ur den brungula skalan.

I och med övergången till nya färgtyper och syntetiskt framställda pigment omkring 1960, ändrades förutsättningarna helt. De nya pigmenten gav andra och mer kulörtstarka färger än de traditionella och de moderna färgbrytningssystemen gjorde det snart möjligt att blanda nästan vilken kulör som helst.

Kring 1970 hade linoljefärgen helt ersatts av alkydoljefärg och latexfärg och starkt kulörta färger var modernt. Under 60- och 70-talet kläddes många fasader med fasadplåt eller plast, som försökte imitera träpanel.

Under 1980-talet målades trähusen ofta i ljust gula, rosa och blå färger. Blått var fram tills nu mycket ovanligt på fasader.

FÄRGER FÖR KALIX FASADER

Gatorna i centrala Kallix kantas av hus från olika epoker, främst trähus från1900-talets första hälft och tegelhus från 50- och 60-talet. Vid inventering av färgsättningen ser man att färger från den gul-röd-bruna skalan dominerar, där många av husen har fasader av tegel.

Innan 50-talet bestod större delen av bebyggelsen av tvåvånings trähus målade i ljusa oljefärger. De hus som finns bevarade från denna tid har i många fall genomgått stora förändringar, inte bara ur färgsättningssynpunkt, ibland är det t o m svårt att se om huset är nytt eller gammalt. Mycket av Kalix ursprungliga karaktär av trästad har gått förlorad. Genom att återknyta till den traditionella färgskalan och ge trähusen en sammanhållande färgsättning i ljusa kulörer, förstärks ortens karaktär.

Den varma färgskalan är lämplig att arbeta vidare på. De långa vita vintrarna gör att vi behöver fasader i varma färger som kompensation. Hus målade i gråblå och grågröna nyanser förstärker de varma kulörerna och skapar en harmonisk rytm. Fondbyggnader, som t ex kyrkan och telegrafen, lyfts fram genom sina mer kulörstarka färger och genom att omgivningen lugnas ned. Detaljer som t ex balkongräcken och fönster bör ha en neutral ton, som håller ihop helhetsbilden. För många accenter längs en gata ger ett rörigt intryck.

Vid valet av färg är det, förutom husets sammanhang och ursprung, viktigt att ta hänsyn till förhållandet mellan husets yta och färgtonen. Ju större färgyta, desto mindre kulörthet bör färgen ha. De rekommenderade kulörerna kan på en liten provlapp verka svaga men på en stor yta blir upplevelsen en helt annan.

Färgerna man fick ur de traditionella pigmenten har fått vara utgångspunkt vid färgvalet. Begränsningar i kulörthet gör det lättare att samkomponera färgerna. Det under större delen av året milda ljuset med låg infallsvinkel gör det också lämpligt att använda färger med svag färgstyrka.

Det är inte bara själva kulören som är viktig om man vill att färgmiljön ska upplevas som traditionell. De idag så vanliga alkydoljefärgerna och latexfärgerna ger en helt annan yta än linoljefärger, som har en annan struktur, glans, färgvariation och genomsynlighet.

FÖRE

Röda Kvarns färg skiljer sig mycket i kulörthet från de andra husen och en relativt stor målad yta gör huset alltför dominant.

EFTER

En ljust gråblå färg harmonierar bättre med de andra husen och lyfter fram de varma färgerna i den gul-röd-bruna färgskalan.

FÖRE

De färgstarka detaljerna på Häggströmska huset är alltför påtagliga och ger ett rörigt intryck .

EFTER

En ljust grågrön färg på huset till vänster står bra mot tegelfasaden och ger gatorna en rytmisering i färg.

FÖRE

Den gula färgen konkurrerar med telegrafen, som är fondbyggnad och bör framhävas, i styrka.

EFTER

En blågrå färg bryter av mellan tegelbyggnaderna och låter telegrafen dominera. I Häggströmska husets detaljer får en netral ton, som håller ihop helhetsbilden.

FÖRE

Hotellet har en blå färg som bryter mot den i övrigt ganska kulörsvaga färgskalan.

EFTER

Hotellets plåtfasad får en dämpad gråblå färg, som bättre passar ihop med det gula teglet och de närliggande husen.

BEFINTLIG FÄRGSÄTTNING

BRAGE
FRIGG
ODEN
LYRAN
TRASTEN
RIPAN
JÄRPEN
LÄRKAN
KALIX
KORPEN
LODJURET
ÖRNEN
TALLEN
TRIANGELN
SLAKTAREN
UTSIKTEN
ÄLVDALEN
Köpmannagatan
Nygatan
Strandgatan
Postgatan
tegel
S1030-Y10R
S5030-Y90R
S0505-Y30R
S3030-Y60R
S4050-Y90R
S1002-R
S8502-R
S6020-Y90R
S2030-Y10R
S2010-Y60R
S3030-Y50R
S4050-Y80R
2005-20G
S1010-Y20R
S2020-Y50R
S1020-Y20R
S6010-Y70R
S2005-Y
S3030-Y20R
S1030-R90B
S5020-Y60R
S4030-Y60R
S3040-Y50R
S4040-Y60R
S5030-Y60R
S6030-Y80R
S1050-Y10R
S4040-B
S2010-Y20R
S0502-Y
S7010-B10G
S3020-Y20R
S6030-Y80R
S2060-R10B
S1030-Y10R
S4040-Y50R
S1010-Y20R
S1502-Y

REKOMENDERAD FÄRGSÄTTNING

REPAN
KALIX
4 11
REPAN
JÄRPEN
S0505-
Y10R
S0505-
Y30R
LODJURET
tegel
tegel
S3030-
Y60R
S4050-Y90R
tegel
tegel
KALIX
4 11
S1010-
Y30R
S2010-
Y60R
S3030-
Y50R
S1502-B
S0502-Y
S1500-N
tegel
S0502-Y
tegel
ÖRNEN
S2002-Y
S2005-
Y80R
S1020-
Y20R
S2005-Y
tegel
tegel
S1502-B
tegel
TALLEN
TRIANGELN
tegel
SLAKTAREN
UTSIKTEN
S1502-B
tegel
tegel

	Y	Y10R	Y20R	Y30R	Y50R	Y70R	Y80R	Y90R	R	B	B20G	G	G20Y	G50Y	G80Y
S0502															
S1002															
S1502															
S2502															
S0505															
S1005															
S2005															
S3005															
S0510															
S1010															
S2010															
S3010															
S1020															
S2020															
S5030															
S5040															

BEF KULÖRER		REK KULÖRER	
S 0505-B	B	S 0502-B	B
S 3020-B	B	S 1002-B	B
S 4040-B	B	S 1502-B	B
S 7010-B10G	B10G	S 2502-B	B
S 2005-B20G	B20G	S 2005-B	B
S 2020-G10Y	G10Y	S 2005-B20G	B20G
S 0500-N	N	S 1002-G	G
S 1000-N	N	S 1502-G	G
S 0505-R	R	S 2005-G20Y	G20Y
S 1002-R	R	S 0502-G50Y	G50Y
S 0520-R10B	R10B	S 1002-G50Y	G50Y
S 2060-R10B	R10B	S 1502-G50Y	G50Y
S 2050-R50B	R50B	S 1005-G50Y	G50Y
S 1030-R90B	R90B	S 2005-G50Y	G50Y
S 3040-R90B	R90B	S 3005-G50Y	G50Y
S 3050-R90B	R90B	S 2010-G50Y	G50Y
S 0505-Y	Y	S 2005-G80Y	G80Y
S 0520-Y	Y	S 3005-G80Y	G80Y
S 1005-Y	Y	S 3010-G80Y	G80Y
S 1020-Y	Y	S 0502	R
S 1030-Y	Y		R
S 1050-Y	Y		R
S 2005-Y	Y		Y
S 2020-Y	Y		Y
S 0510-Y10R	Y10R		Y
S 1010-Y10R	Y10R		Y
S 1020-Y10R	Y10R		Y
S 1030-Y10R	Y10R		Y
S 1040-Y10R	Y10R		Y
S 1050-Y10R	Y10R		Y
S 2020-Y10R	Y10R		Y
S 2030-Y10R	Y10R		Y10R
S 2040-Y10R	Y10R		Y10R
S 1010-Y20R	Y20R		Y10R
S 1020-Y20R	Y20R		Y10R

BEF KULÖRER		REK KULÖRER	
S 3020-Y20R	Y20R		Y10R
S 3030-Y20R	Y20R		Y10R
S 8505-Y20R	Y20R		Y20R
S 0505-Y30R	Y30R		Y20R
S 0510-Y30R	Y30R		Y20R
S 1010-Y30R	Y30R		Y20R
S 2010-Y30R	Y30R		Y20R
S 2020-Y30R	Y30R		Y20R
S 2030-Y40R	Y40R		Y30R
S 0505-Y50R	Y50R		Y30R
S 1005-Y50R	Y50R		Y50R
S 2020-Y50R	Y50R		Y50R
S 3030-Y50R	Y50R		Y50R
S 3040-Y50R	Y50R		Y70R
S 3050-Y50R	Y50R		Y70R
S 4040-Y50R	Y50R		Y70R
S 7005-Y50R	Y50R		Y70R
S 0510-Y60R	Y60R		Y70R
S 2010-Y60R	Y60R		Y80R
S 3030-Y60R	Y60R		Y80R
S 3040-Y60R	Y60R		Y80R
S 4030-Y60R	Y60R		Y80R
S 4040-Y62R	Y60R		Y80R
S 5020-Y60R	Y60R		Y90R
S 5030-Y60R	Y60R		
S 5030-Y70R	Y70R		
S 5040-Y70R	Y70R		
S 5030-Y80R	Y80R		
S 5040-Y80R	Y80R		
S 6030-Y80R	Y80R		
S 0505-Y90R	Y90R		
S 5040-Y90R	Y90R		
S 6020-Y90R	Y90R		
0c 0m 0y0100k			